بسم الله الرحمن الرحيم

Haber-Yorum

Amerika'daki Ara Seçimlerin Anayasal Yönü Nedir?

Haber:

Trump ve Cumhuriyetçi Partisi, Kongre'deki çoğunluğu Demokratlara kaptırdı.

Yorum:

Bu yorum, olayın doğrudan siyasi bağlamına değil, anayasal yönüne ışık tutacaktır.

ABD Başkanı, neden diğer ülkelerin devlet başkanlarından daha fazla yanında kendisine bağlı ve kendi partisinin kontrol ettiği bir yasama meclisinin bulunmasına hırs gösteriyor? Bunun nedeni oldukça basittir; çünkü Amerikan Anayasası, yasama organına (iki kanattan oluşan Kongre'ye), başkanın yürütme yetkileriyle rekabet edebilecek nitelikte yetkiler tanımıştır; bu da Kongre'nin yetkilerinin yalnızca yasama faaliyetleriyle sınırlı olmadığı, aksine başkanın yetkilerini kısıtlayan ve onun birçok kararının, projesinin ve iç, dış, askerî, mali ve diğer politikalarının önünde engel teşkil eden önemli ölçüde yürütme yetkilerini de kapsadığı anlamına gelmektedir.

Kongre'nin, başkanın yetkileriyle rekabet eden en önemli yetkileri şunlardır:

1- Savaş ilanı ve askerî komuta; savaş ilan etme konusunda anayasal yetkiye sahip olan sadece odur. Zira 1973 yasası, başkanı silahlı kuvvetleri yurt dışına göndermesinden itibaren kırk sekiz saat içinde Kongre'yi bilgilendirmekle yükümlü kılmakta ve Kongre'nin açık onayı olmadan kuvvetleri altmış ila doksan günden fazla orada tutmasını yasaklamaktadır.

2- Kongre bütçeyi ve finansmanını onaylamadığı sürece finansman ve harcamalar konusunda başkan, sınır duvarı inşa etmek veya sağlık programlarını finanse etmek gibi projelerini hayata geçiremez ve devletin parasından tek bir Dolar bile harcayamaz. Kongre, finansman yasalarını geçirmeyi reddederse, hükümetin işleyişi felce uğrar; bu da başkan üzerinde muazzam bir baskı aracı oluşturur. Bu ise Amerikan tarihinde defalarca yaşanmıştır.

3- Başkan, Senato'nun onayı ve tasdiki olmadan hükümetindeki bakanları, Yüksek Mahkeme yargıçlarını veya büyükelçileri atayamaz.

4- Uluslararası antlaşmalar konusunda başkan, diğer devletlerle olan antlaşmalar hakkında müzakere etme yetkisine sahiptir; ancak bu antlaşmalar Senato üyelerinin üçte ikisinin onayını almadan yürürlüğe giremez.

Bu yetkiler ve diğerleri, başkanın, projelerinin ve kararlarının çoğunluk tarafından engellenmemesi için Kongre'nin her iki kanadında da çoğunluğun kendisine bağlı kişilerden, yani genellikle kendi partisinden olmasına büyük özen göstermesine neden olmaktadır. Buna karşılık bu çoğunluğu kaybetmesi

onu, kendi iradesine göre hareket edemeyen, adeta eli kolu bağlanmış birine dönüştürmektedir. Bu yüzden Amerikalılar, yasama meclisindeki çoğunluğunu kaybeden başkanı “topal ördek” olarak nitelendirmektedirler. Bu yönetim sistemi modeli, yürütme organını bir ölçüde felce ve kargaşaya sürüklemektedir. Öyle ki başkanın çabasının azımsanmayacak bir kısmı, siyasi rakipleriyle girdiği iç seçim mücadelesine yönelmektedir; oysa herhangi bir devlette yönetim erkinin, gerek ülke içinde gerekse ülke dışında halkın işlerini gözetme esasına göre hazırlanmış olması gereken siyasi programlarına odaklanması gerekir. Dolayısıyla bu sistem, siyasi programlarının ne ölçüde doğru veya yanlış olduğuna bakılmaksızın, birçok başkanın başarısızlığa uğramasına yol açan etkenlerden biri sayılmaktadır.

Bundan dolayı yönetim sisteminin şekli, yönetim sistemlerini düzenleyen yasama organı üyeleri ile anayasa teorisyenleri arasında tartışma konusu olmuştur. Dolayısıyla yönetim sistemlerinin biçimleri arasında geniş çaplı farklılıklar ortaya çıkmıştır; yani özellikle yürütme yetkisinin kime ait olduğu, yürütme organının yetkilerinin kapsamı ve yasama ile yargı organlarının yürütme organıyla ne ölçüde rekabet ettiği hususlarında farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Buna karşılık bütün beşerî ilişkileri kapsayan kapsamlı bir hukuk düzeni getiren İslam, yönetim sistemi meselesini Müslümanların diledikleri yönetim biçimini seçebilecekleri mubah alan içerisinde bırakmamış, aksine yönetim için ayrıntılı bir sistem koymuştur; bu alanda kesin olarak hükme bağladığı hususlardan biri de otoritenin bireysel olmasıdır; dolayısıyla İslam, kararları oylama, çoğunluk veya uzlaşma yoluyla alan kolektif yönetim meclisini caiz kılmadığı gibi devlet başkanı şeriatın hükümlerine bağlı kaldığı ve bunların dışına çıkmadığı sürece devletteki herhangi bir organın onun otoritesine ortak olmasını da caiz kılmamıştır. İslam Devleti’nde kuvvetler ayrılığının aslında söz konusu olmadığını belirtmek gerekir; zira sistemleri ve kanunları koyan yasama yetkisi diye bir şey mevcut değildir. Ümmet Meclisi (Ehlü'l-Hall ve'l-Akd) ümmet tarafından seçilmiş olsa bile yasama yetkisine sahip değildir; hatta insanlardan hiçbiri yasama yetkisine sahip değildir; çünkü esas alınan yasama, Allahu Teala'nın koyduğu ve Kitap ile sünnetten şer'î olarak istinbat edilen hükümlerdir. Hatta devletin, fakihlerin ihtilaf ettiği meselelerdeki içtihatlardan birini kendisi için kanun olarak benimsemesi ve mubahlar dairesine giren idari düzenlemeleri benimsemesi hususunda şeriat, bunları ehlü’l-hal ve’l-akdin (Ümmet Meclisi) yetkileri arasına koymamış, bilakis Ümmet Meclisine veya diğer uzmanlara danışsa bile bunları devlet başkanının yetkilerinden kılmıştır.

Buna göre siyasi iktidarın tüm yetkileri devlet başkanına tevdi edilmiştir; dolayısıyla genel bütçenin bölümlerini karara bağlayan o olduğu gibi bunları onaylamak için herhangi bir organın iznine de ihtiyaç duymaz; ayrıca askerî karar yetkisi münhasıran ona ait olduğu gibi uluslararası antlaşmaları ve ittifakları akdetmede yetki sahibi olan da odur. Devlet başkanı -veya onun adına görev yapan yöneticiler ve memurlar-, ister vezir, ister askerî komutan, ister üst düzey bir memur olsun, yani konumu ne olursa olsun devletteki herhangi bir memuru atama yetkisine sahiptir. Zira Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve

Sellem şöyle buyurmuştur: مَنْ أَتَاكُمْ وَأَمْرُكُمْ جَمِيعٌ عَلَى رَجُلٍ وَاحِدٍ، يُرِيدُ أَنْ يَشُقَّ عَصَاكُمْ أَوْ يُفَرِّقَ جَمَاعَتَكُمْ، فَاقْتُلُوهُ "**İşiniz (yönetiminiz) tek bir adam üzerinde birleşmiş iken her kim gelir de asanızı parçalamak veya cemaatinizi (birliğinizi) bölmek isterse onu öldürün.**" Ve Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: لَا يَحِلُّ لِثَلَاثَةٍ يَكُونُونَ بِفَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ إِلَّا أَمَّرُوا عَلَيْهِمْ أَحَدَهُمْ "**İçlerinden birini kendilerine emir seçmedikleri müddetçe, üç kişinin bir vadide olması helal değildir.**" Dolayısıyla bu iki hadiste liderlik ve emirliğin, iki kişiye veya daha fazlasına değil, tek bir kişiye ait olduğu hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar açıktır.

Bütün bunlar, İslam'da devlet başkanının her zaman istişarede bulunması gerektiği ve denetim ve muhasebe organları tarafından sürekli olarak muhasebeye ve hesap vermeye tabi olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz; bu organlar arasında Ümmet Meclisi, Vilayet Meclisleri, Mezâlim Mahkemesi, siyasi partiler olduğu gibi, tebaadan herhangi bir birey de yer alabilir. Ancak bu muhasebe ve hesap sorulması, onun yönetme yetkisini kullanmasını engellemek veya bu yetkiyi sınırlamak anlamına gelmez. Devlet başkanının bir kararının iptal edileceği tek durum, kararının şeriata aykırı olmasıdır. Bu kararı iptal etmede tek yetki sahibi ise, Allah Celle Celaluhu'nun şu kavlinde belirttiği Mezalim Mahkemesi'dir: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا "**Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Rasul'e ve sizden olan ulu'l-emre (idarecilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Rasul'e götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.**" [Nisa 59] Allahu Teala bu ayette, yönetenlere ve yönetilenlere aralarında bir anlaşmazlık çıktığında, aralarında Allah'ın Kitabı ve Peygamberi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetiyle hüküm verecek bir kâdıya başvurmalarını emretmiştir.

İşte bu, siyasi sistemimizin bir bölümüdür; bu da Rabbimizin Kitabı'ndan ve Peygamberimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetinden çıkarılmış şer'î hükümlerdir; bu hükümler de bizi, kanun koyucuların yasalarına, anayasa uzmanlarının, siyaset filozoflarının ve sosyologların teorilerine dalıp kaybolmaktan kurtaracaktır.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Ahmed El-Kasas